

**УЛС ТӨРИЙН НАМЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ТООЦОХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

/ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/

2023 ОН

УДИРТГАЛ

Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийн, түүний үр нөлөөг тооцож, хуулийн төслийг боловсронгуй болгоход энэхүү үнэлгээний ажлын зорилго нь оршино.

Хуулийн төслийн /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх тооцох аргачлал”¹-д заасны дагуу

- Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
- Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох;
- Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
- Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх гэсэн үе шатыг баримтлан гүйцэтгэлээ.

Хуулийн төслийн нөлөөг үнэлэхдээ үндсэн 6 шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тэдгээрийг шалгах хэрэгслийг ашиглан хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь уг хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн эсэх, хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн, түүнд хүрэх боломжтой байдлаар тусгагдсан эсэхэд дүн шинжилгээ хийснээс гадна хуулийн төслийн зохицуулалт практикт хэрэгжих боломжийг туршсан байдалд дүн шинжилгээ хийлээ.

¹Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан

НЭГ. ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Хуулийн төслийн үр нөлөөний судалгааг гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулалтын хүрээтэй уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуураас 4 шалгуур үзүүлэлтийг сонгож төслийн үр нөлөөг үнэллээ.

Үүнд:

- Зорилгод хүрэх байдал;
- Ойлгомжтой байдал;
- Харилцан уялдаа зэрэг болно.

ХОЁР.ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ НЬ ТООЦОХ ХЭСГЭЭ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

Энэхүү хэсэгт Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн төслөөс үр нөлөөг нь үнэлэх хэсгээ тогтоож, шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд холбогдох зүйл, заалтыг сонгов. Эдгээр зүйл, заалтыг сонгохдоо хууль зүйн хувьд шууд үр дагавар үүсгэж байгаа голлох ач холбогдолтой заалтуудыг сонгож авсан. Өөрөөр хэлбэл, тус хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхдээ товч бөгөөд оновчтой байх үүднээс хуулийн төслөөс шинэлэг зохицуулалт бий болгож буй, голлох ач холбогдол бүхий заалтыг сонгож, тухайн сонгосон зүйл, заалтын үр нөлөөг судаллаа. Ингээд сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцохоор сонгосон хэсгээ шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр авч үзэв.

2.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгээ тогтоосон байдал

Тус хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд боловсруулагдсан.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд 2019 онд 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван ес¹ дүгээр зүйлийн 1-д “Нам Үндсэн хуулийн арван зургадугаар зүйлийн 10-т заасны дагуу байгуулагдаж, улсын хэмжээний бодлого дэвшүүлж ажиллана” гэж, 2-т “Намыг Монгол Улсын сонгуулийн эрх бүхий иргэдийн нэг хувиас доошгүй тооны иргэн эвлэлдэн нэгдэж байгуулна” гэж, 3-т “Намын дотоод зохион байгуулалт ардчилсан зарчимд нийцсэн, хөрөнгө, орлогын эх үүсвэр, зарцуулалт нь нийтэд ил тод байна. Намын зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журам, санхүүжилт, төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх нөхцөлийг хуулиар тогтооно” гэж нэмэлт оруулсан.

Түүнчлэн “Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөд хууль тогтоомжийг нийцүүлэх, түүнтэй холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын 2020 оны 02 дугаар тогтоолын хавсралтын 1.4-т Улс төрийн намтай холбоотой нэмэлт, өөрчлөлтэй холбогдуулан боловсруулах хуулийн төсөлд “Монгол Улс төрийн байгууламжийн хувьд нэгдмэл байх зарчмыг хангах үүднээс нам улсын хэмжээний бодлого дэвшүүлэн ажиллах, баримталж буй бодлого нь улсын хэмжээний асуудлыг хамарсан байх шаардлагыг хуульчлах; намын үйл ажиллагаа,

дүрэм нь хуульд нийцсэн байх, намын дотоодод шийдвэр гаргах, хэлэлцэх үйл явц нь ил тод, гишүүддээ нээлттэй байх, намын дотоод зохион байгуулалт ардчилсан зарчимд нийцсэн байх гол шалгуурыг хуульчлах; Монгол Улсын сонгуулийн эрх бүхий иргэдийн нэг хувиас доошгүй тооны дэмжлэг авсны үндсэн дээр улс төрийн нам байгуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх; намын санхүүжилтийн эх үүсвэр, түүний зарцуулалт, тайлан нь олон нийтэд ил тод байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх; төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх нөхцөлийг тогтоох.” чиглэл баримтална гэж заасан.

Шинэчилсэн найруулгын төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэгт “Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын иргэний эвлэлдэн нэгдэх эрхийг хангах зорилгоор улс төрийн нам /цаашид “нам” гэх/ үүсгэн байгуулах, намын бүртгэлд бүртгэх, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, намын бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журам, хяналт, санхүүжилт, хариуцлагын эрх зүйн үндсийг тогтоохтой холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.” заасан байна. Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой дараах зохицуулалтыг сонгов.

№	Зорилгод хүрэх байдал	Сонгосон зүйл, заалт
1	<p>Монгол Улсын Үндсэн хуульд 2019 онд 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван ес¹ дүгээр зүйлийн 1-д “Нам Үндсэн хуулийн арван зургадугаар зүйлийн 10-т заасны дагуу байгуулагдаж, улсын хэмжээний бодлого дэвшүүлж ажиллана” гэж, 2-т “Намыг Монгол Улсын сонгуулийн эрх бүхий иргэдийн нэг хувиас доошгүй тооны иргэн эвлэлдэн нэгдэж байгуулна” гэж, 3-т “Намын дотоод зохион байгуулалт ардчилсан зарчимд нийцсэн, хөрөнгө, орлогын эх үүсвэр, зарцуулалт нь нийтэд ил тод байна. Намын зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журам, санхүүжилт, төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх нөхцөлийг хуулиар тогтооно” гэж нэмэлт оруулсан.</p>	<p>Хуулийн төслийн ТАВДУГААР БҮЛЭГ</p> <p>НАМЫН САНХҮҮЖИЛТ</p> <p>26 дугаар зүйл. Намын орлогын эх үүсвэр</p> <p>26.1. Намын орлого нь дараах эх үүсвэртэй байна:</p> <p>26.1.1. төрөөс үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэг;</p> <p>26.1.2. гишүүний татвар;</p> <p>26.1.3. хандив;</p> <p>26.1.4. намын өөрийн хөрөнгө, түүнээс олсон орлого;</p> <p>26.1.5. энэ хуулийн 36.3-т заасан бусад орлого.</p> <p>26.2. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван ес¹ дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу төрөөс намд үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэг нь энэ хуулийн 27 дугаар зүйлд заасны дагуу олгох төрийн санхүүжилт болон энэ хуулийн 30 дугаар зүйлд заасны дагуу төрөөс үзүүлэх шууд бус дэмжлэгээс бүрдэнэ.</p>

		<p>26.3.Жил бүрийн намд олгох төрийн санхүүжилтийн дор дурдсан хувийг дараах зориулалтаар зарцуулна:</p> <p>26.3.1.төрийн санхүүжилтийн 20-оос доошгүй хувийг эмэгтэй, ахмад, залуу, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд зэрэг нийгмийн бүлгүүдийн улс төрийн оролцоог дэмжих, сурган бэлтгэх;</p> <p>26.3.2.төрийн санхүүжилтийн 15-аас доошгүй хувийг намын гишүүдийн болон иргэдийн улс төрийн боловсролыг дээшлүүлэх, ардчилал, хүний эрхийн үнэт зүйлийг олон нийтэд таниулах;</p> <p>26.3.3.төрийн санхүүжилтийн 15-аас доошгүй хувийг намын хөтөлбөр, бодлого боловсруулахад чиглэсэн судалгаа хийх, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, намын дотоод ардчиллыг хөгжүүлэх.</p> <p>26.4.Энэ хуулийн 26.3.1, 26.3.2, 26.3.3-т заасан зорилтот санхүүжилт тус бүрийн гуравны нэгээс доошгүйг намын бодлогын судалгааны байгууллагын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх замаар зарцуулна.</p> <p>26.5.Энэ хуулийн 26.3-т заасан санхүүжилтийг тухайн зорилгоос өөр зориулалтаар зарцуулахыг хориглоно.</p> <p>26.6.Төрийн санхүүжилтийн холбогдох хувийг энэ хуулийн 26.3-т заасныг зөрчин зарцуулсан бол хууль бусаар зарцуулсан хөрөнгийг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлэх эсхүл дараагийн төрийн санхүүжилтээс хасан тооцно.</p> <p>26.7.Нам нь энэ хуулийн 26.1-д заасан орлогыг зөвхөн нэг банкны дансаар хүлээн авах бөгөөд өөр данстай байхыг хориглоно. Тус хориглолт нь энэ хуулийн 34.4, Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 50 дугаар зүйлд хамаарахгүй.</p> <p>26.8.Нам нь энэ хуулийн 26.1-т заасан орлогыг цахим мөнгөн хэрэгсэл /крипто валют, NFT зэрэг/-ээр хүлээн авахыг хориглоно.</p> <p>27 дугаар зүйл.Төрийн санхүүжилт</p> <p>27.1.Улсын Их Хурлын сүүлийн ээлжит эсхүл ээлжит бус сонгуулиар сонгогчдын нэрийн жагсаалтад бүртгэгдсэн нийт сонгогч /цаашид “нийт сонгогч” гэх/-ийн тоог нэг сарын</p>
--	--	---

	<p>хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 1 хувиар үржүүлснээс илүүгүй төгрөгийг улсын төсвөөс намуудад энэ хуульд заасны дагуу хуваарилах замаар төрийн санхүүжилт олгоно.</p> <p>27.2.Төрийн санхүүжилтийн хэмжээ нь энэ хуулийн 27.1, 27.8-т зааснаас хэтрэхгүй байна.</p> <p>27.3.Нийт сонгогчийн 2-оос дээш хувийн санал авсан намд төрийн санхүүжилт олгоно.</p> <p>27.4.Энэ хуулийн 27.3-д заасан шаардлагыг хангаагүй намд төрийн санхүүжилт олгохыг хориглоно.</p> <p>27.5.Сонгуулийн төв байгууллага энэ хуулийн 27.3-т заасан шаардлагыг хангасан намд дараах томъёогоор төрийн санхүүжилтийг жил бүр олгоно.</p> $H = (C1 * T1) + (C2 * T2)$ <p>27.6.Энэ хуулийн 27.5-д заасан томъёо дахь дараах тэмдэглэгээг доор дурдсан утгаар ойлгоно:</p> <p>27.6.1.“Н” гэж нийт сонгогчийн 2-оос дээш хувийн дэмжлэг авсан намд хуваарилах нийт санхүүжилтийг;</p> <p>27.6.2.“С1” гэж Улсын Их Хурлын сонгуулиар тухайн намын авсан саналын тоог;</p> <p>27.6.3.“С2” гэж Улсын Их Хуралд тухайн намын авсан суудлын тоог;</p> <p>27.6.4.“Т1” гэж нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 1 хувьтай тэнцэх хэмжээний төгрөгийг;</p> <p>27.6.5.“Т2” гэж нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 50 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгийг.</p> <p>27.7.Сонгуулийн төв байгууллага энэ хуулийн 27.3-т заасан шаардлагыг хангасан намд Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль тогтоомжид заасан нэр дэвшигчийн хүйсийн квотоос илүү нэр дэвшүүлсэн эмэгтэй улс төрчийн тоог болон хөгжлийн бэрхшээлтэй нэр дэвшигчийн тоог энэ хуулийн 27.6.5-д заасан дүнгээр үржүүлсэнтэй тэнцэх төрийн санхүүжилтийг</p>
--	--

	<p>тухайн ээлжит сонгуулийн дараагийн жил зөвхөн нэг удаа олгоно.</p> <p>27.8.Энэ хуулийн 27.6.2-т заасан саналын тоог дараах байдлаар тооцно:</p> <p>27.8.1.хувь тэнцүүлсэн сонгуулийн тогтолцоогоор сонгууль явуулбал намын нэрсийн жагсаалтаар авсан хүчинтэй саналын хувь;</p> <p>27.8.2.нэг мандаттай олонхын тогтолцоогоор сонгууль явуулбал нэр дэвшигчдийн авсан хүчинтэй саналын хувь;</p> <p>27.8.3.олон мандаттай олонхын тогтолцоогоор сонгууль явуулбал нэр дэвшигчдийн авсан хүчинтэй саналын нийлбэрийг энэ хуулийн 27.7.2-т заасантай дүйцүүлэн гаргасан саналын хувь;</p> <p>27.8.4.холимог тогтолцоогоор сонгууль явуулбал энэ хуулийн 27.8.1, 27.8.2, 27.8.3-т заасан аргачлалаар тооцсон нийлбэр саналын хувь.</p> <p>27.9.Улсын төсвөөс нэг намд олгох санхүүжилтийн нийт хэмжээ нь тухайн намын энэ хуулийн 36.3.1-36.3.3-д заасан орлогын нийлбэрээс хоёр дахин их эсхүл түүнээс илүү байж болохгүй.</p> <p>27.10.Хоёр буюу түүнээс дээш хэд хэдэн нам эвсэл болж сонгуульд оролцсон тохиолдолд энэ хуулийн 27.5-д заасан төрийн санхүүжилтийг эвсэлд олгоно. Эвсэлд олгосон санхүүжилтийг энэ хууль болон эвслийн гэрээгээр хуваарилна.</p> <p>27.11.Намыг идэвхгүйд тооцсон, татан буулгасан, эсхүл эвсэл тарсан бол энэ тухай шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс тухайн нам, эвсэлд олгох төрийн санхүүжилтийг зогсооно.</p> <p>28 дугаар зүйл.Төрийн санхүүжилт авах тухай хүсэлт гаргах</p> <p>28.1.Төрийн санхүүжилтийн эрх үүсэх жилд төрийн санхүүжилт авах зорилгоор уул санхүүжилтийн хэмжээг тогтоолгох, санхүүжилт авах тухай хүсэлтээ нам тухайн жилийн өмнө жилийн 8 дугаар сарын 01-ний өдрөөс өмнө сонгуулийн төв байгууллагад гаргана. Энэ хуулийн 28.1-д заасан хугацаанд хүсэлт гаргаагүй бол</p>
--	--

	<p>сонгуулийн төв байгууллага энэ тухай сануулж, 30 хоногийн дотор хүсэлт гаргах боломж олгоно.</p> <p>28.2.Намын санхүүгийн асуудал хариуцсан удирдах ажилтан энэ хуулийн 28.1-д заасан хүсэлтийг сонгуулийн төв байгууллагаас гаргасан маягтын дагуу гаргана. Энэ маягтад намын шуудангийн хаяг, намын дансны дугаар зэрэг мэдээллийг бичихээр тусгана.</p> <p>28.3.Намын төв байгууллага нь нийт намыг төлөөлж нэгдсэн хүсэлт гаргана.</p> <p>28.4.Төрийн санхүүжилтийн эрх үүсэх жилийн өмнөх онд сонгуулийн төв байгууллага төрийн санхүүжилтийн хэмжээг тогтоосон шийдвэр гаргасан бол төрийн санхүүжилтийн эрх үүсэх жилд нам шинээр хүсэлт гаргах шаардлагагүй. Төрийн санхүүжилтийн хэмжээнд нөлөөлөх өөрчлөлт гарсан бол сонгуулийн төв байгууллагад даруй мэдэгдэх бөгөөд энэ талаар цаг тухайд нь мэдэгдээгүйн үр дагаврыг нам хариуцна.</p> <p>28.5.Нам энэ хуулийн 27.5-д заасны дагуу үүссэн эрхээсээ татгалзах эрхтэй бөгөөд ийнхүү татгалзсан тохиолдолд тухайн намд олговол зохих төрийн санхүүжилт улсын төсөвт үлдэнэ.</p> <p>29 дүгээр зүйл.Төрийн санхүүжилтийн хэмжээг тогтоох</p> <p>29.1.Сонгуулийн төв байгууллага жил бүрийн 9 дүгээр сарын 15-наас өмнө төрийн санхүүжилт авах эрх бүхий нам бүрд төрийн санхүүжилтийн эрх үүсэх жилийн санхүүжилтийн хэмжээг энэ хуульд заасны дагуу тогтоож, нийтэд мэдээлнэ.</p> <p>29.2.Энэ хуулийн 29.1-д заасан шийдвэрийн дагуу олгох санхүүжилтийг дараа жилийн 1 дүгээр сарын 1-нээс эхлэн энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол ээлжит болон ээлжит бус сонгуулийн үр дүнгээр байгуулагдсан тухайн Улсын Их Хурлын бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болох хүртэл хугацаанд жил бүр 2 удаа олгоно.</p> <p>29.3.Сонгуулийн төв байгууллага нь намаас энэ хуулийн 6 дугаар бүлэгт заасан шаардлагыг хангаж ирүүлсэн тайланг үндэслэн энэ хуулийн 28 дугаар зүйлд заасныг баримтлан төрийн санхүүжилтийн хэмжээг тогтоож олгоно.</p>
--	---

		<p>29.4.Сонгуулийн төв байгууллага энэ хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасны дагуу намын санхүүгийн тайланг нягтлан шалгах ажиллагаа явуулж буй бол уул ажиллагаа дууссаны дараа санхүүжилтийн хэмжээг эцэслэн тогтооно.</p> <p>29.5.Төрийн санхүүжилтийн хэмжээг тогтоох үндэс суурь нь төрийн санхүүжилт авах намын эрх үүссэн оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөс өмнө хамгийн сүүлд явагдсан Улсын Их Хурлын сонгуулиар авсан хүчинтэй саналын тоо болон энэ хуулийн 27.5-д заасан бусад үзүүлэлт байна.</p> <p>29.6.Энэ хуулийн 29.2-т заасан хугацаанд хагас жилийн тайланг ирүүлээгүй бол энэ хуулийн 27.5-д заасны дагуу тухайн намын авсан хүчинтэй саналын тоо (С1)-нд суурилсан төрийн санхүүжилтийн хэсгийг олгохгүй.</p> <p>29.7.Тайлангийн агуулга алдаа, зөрчилтэй эсэхээс үл хамааран тайлангаа энэ хуулийн 36 дугаар зүйлд заасан бүтэц, хэлбэрээр 38.12-т заасан аудитын тэмдэглэлийн хамт тогтоосон хугацаанд ирүүлбэл хугацаа баримталсанд тооцно.</p> <p>29.8.Бусад намд олгох төрийн санхүүжилтийн хэмжээ, олголт нь тухайн нэг намын үйлдлээс шалтгаалан өөрчлөгдөхгүй.</p> <p>29.9.Энэ хуулийн 27.8-д дурдсан хязгаарыг тооцон бодоход тайлант жилд авч, тайланд нийтлэгдсэн намын орлогын хэмжээг энэ хуулийн 36.3.1-37.3.3-д үндэслэнэ.</p> <p>29.10.Төрийн санхүүжилтийн хэмжээг тогтоохдоо эхлээд нам бүрээр энэ хуулийн 29.7-д заасан хязгаарыг, дараа нь энэ хуулийн 27.1-д заасан хязгаарыг баримтална. Төрийн санхүүжилт энэ хуулийн 27.1-д заасан хязгаараас давж хэтрэх тооцоо гарсан бол уул хязгаартай тэнцүү санхүүжилтийг намуудад ногдох хувь хэмжээгээр нь олгоно.</p> <p>29.11.Төрийн санхүүжилтийг хуваарилахад харгалзан үзэх тухайн намд өгсөн хүчинтэй саналын тоо нь түүнд нөхөн болон дахин сонгуулийн дүн, шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрийн дагуу өөрчлөлт орсноос бусад тохиолдолд тухайн Улсын Их Хурлын бүрэн эрхийн хугацаанд өөрчлөгдөхгүй.</p>
--	--	--

		<p style="text-align: center;">30 дугаар зүйл.Төрөөс үзүүлэх шууд бус дэмжлэг</p> <p>30.1.Нийт сонгогчийн 1 хувиас доошгүй санал авсан нам нь сонгуулийн бус жилд төрөөс үзүүлэх шууд бус дэмжлэгийг дараах хэлбэрээр авах эрхтэй:</p> <p style="padding-left: 40px;">30.1.1.намын удирдах дээд байгууллагыг хуралдуулах, гишүүд, дэмжигчидтэй хийх уулзалт, хурал зохион байгуулахад төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн уулзалтын танхим, хурлын заал, бусад танхимыг жилд 1 удаа үнэ төлбөргүй ашиглах;</p> <p style="padding-left: 40px;">30.1.2.хуваарийн дагуу намын хөтөлбөр, үйл ажиллагааны талаарх нэвтрүүлгийг үндэсний олон нийтийн радио, телевизээр жилд гучин минутаар улирал тутам үнэ төлбөргүй нэвтрүүлэх.</p> <p>30.2.Энэ хуулийн 30.1-д заасан шууд бус дэмжлэг авах тухай намын хүсэлтийг үндэслэн 30 хоногийн дотор сонгуулийн төв байгууллага шийдвэрлүүлнэ.</p> <p>30.3.Энэ хуулийн 30.1.1-д заасан байгууллага уулзалтын танхим, хурлын заал, бусад танхимыг үнэ төлбөргүй ашиглуулах, энэ хуулийн 30.1.2-д заасны дагуу Үндэсний олон нийтийн радио, телевиз үнэ төлбөргүй нэвтрүүлэх үүрэгтэй.</p> <p>30.4.Энэ хуулийн 30.1.2-т заасан нэвтрүүлгийн эхлэл, төгсгөлд төрөөс үзүүлсэн шууд бус дэмжлэгийг дурдана.</p> <p>30.5.Сонгуулийн жилийн 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс санал хураалтын дүн гарах хүртэл хугацаанд энэ хуулийн 30.1-д заасан шууд бус дэмжлэгийг намд үзүүлэхгүй.</p> <p style="text-align: center;">31 дүгээр зүйл.Төрөөс үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэгт тавих хяналт</p> <p>31.1.Намд олгох төрийн санхүүжилт болон төрөөс үзүүлэх шууд бус дэмжлэгт шаардагдах зардлыг жил бүр сонгуулийн төв байгууллагын төсвийн багцад суулгаж, батлуулна.</p> <p>31.2.Төрөөс үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэгийг сонгуулийн төв байгууллагын шийдвэрийн дагуу намын төв байгууллагад олгох</p>
--	--	--

	<p>бөгөөд салбар болон бүтцийн нэгжид хуваарилах асуудлыг намын дүрмээр зохицуулна.</p> <p>31.3.Төрийн аудитын байгууллага нь сонгуулийн төв байгууллага намд олгох төрийн санхүүжилт болон төрөөс үзүүлэх шууд бус дэмжлэгийг зөв тогтоож олгосон эсэх, энэ хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасан ажиллагаа хуулийн дагуу явагдсан эсэхийг нягтлан шалгана.</p> <p style="text-align: center;">32 дугаар зүйл.Гишүүний татвар</p> <p>32.1.Гишүүний татварын хэмжээ, бүрдүүлэлтийг тухайн намын дүрмээр тогтооно.</p> <p>32.2.Гишүүний сарын татварын хэмжээ нь нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 5 хувиас хэтрэхгүй байна.</p> <p>32.3.Сонгуульт гишүүний сарын татварын хэмжээ нь нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.</p> <p>32.4.Гишүүний татварыг тухайн намын гишүүн зөвхөн өөрийн орлогоос төлнө.</p> <p>32.5.Намын гишүүн нь бусад гишүүний өмнөөс гишүүний татвар төлөхийг хориглоно.</p> <p>32.6.Нам өөрийн дүрэм, журмаар намын гишүүний татварыг хөнгөлөх, чөлөөлөхөөр зохицуулж болно.</p> <p>32.7.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол намын гүйцэтгэх төв байгууллага нь гишүүний татвар төлсөн баримтыг арван жилийн хугацаанд архивлан хадгална.</p> <p>32.8.Намын гишүүнээс энэ хуулийн 32.2, 32.3-т заасны дагуу төлөх татвар, намд өгөх бусад аливаа мөнгийг хандив гэж үзэх бөгөөд тэдгээрийн нийлбэр нь энэ хуулийн 33.8-д заасан хэмжээнээс илүүгүй байна. Бүх төрлийн гэнэтийн зардлыг гишүүдэд ногдуулан хуваарилах, мөнгө цуглуулах, мөнгөн дүнгээр илэрхийлэгдэх эд хөрөнгө намд өгөхийг хандивт тооцно.</p> <p style="text-align: center;">33 дугаар зүйл.Хандив</p> <p>33.1.Хандив нь мөнгөн болон мөнгөн бус хэлбэртэй байна.</p>
--	--

		<p>33.2.Иргэний болон хуулийн этгээдийн мөнгөн хандивыг зөвхөн намын дансаар хүлээн авах бөгөөд бэлэн мөнгөөр хандив авахыг хориглоно. Гишүүний татвар болон хандивыг тооцооны нэг дансанд байршуулна.</p> <p>33.3.Дараах зүйл нь үнэ төлбөргүйгээр эсхүл зах зээлийн дундаж ханшаас доогуур үнээр хийгдэж буй тохиолдолд мөнгөн бус хандивт хамаарна:</p> <p>33.3.1.хөдлөх, үл хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус баялгийг ашиглуулах, эзэмшүүлэх;</p> <p>33.3.2.үйлчилгээ үзүүлэх;</p> <p>33.3.3.төлбөрөөс чөлөөлөх, хөнгөлөх;</p> <p>33.3.4.арга хэмжээний зардлыг төлөх;</p> <p>33.3.5.ивээн тэтгэх.</p> <p>33.4.Хандивыг мөнгөн бус хэлбэрээр авах тохиолдолд түүнийг зах зээлийн дундаж ханшийг үндэслэн үнэлэн бүртгэж, мөнгөн дүнгээр илэрхийлэн санхүүгийн тайланд тусгана.</p> <p>33.5.Мөнгөн бус хандив өгч байгаа тохиолдолд хандивлагч нь нэр дэвшигч, түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчтэй хандивын гэрээг бичгээр байгуулж гэрээнд заасан зориулалтын дагуу зарцуулна.</p> <p>33.6.Монгол Улсын иргэн, хуулийн этгээдээс нэг жилийн хугацаанд нэг намд өгөх хандив нь энэ хуулийн 33.8, 33.9-т заасан хэмжээнээс илүүгүй байна. Намд өгсөн хандивын хэмжээг уг нам, түүний салбар болон бүтцийн нэгжид өгсөн хандивын нийлбэр дүнгээр тооцно.</p> <p>33.7.Нэг жилд нэг иргэнээс авах хандивын дээд хэмжээ нь нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арван хоёр дахин нэмэгдүүлсэн үнийн дүнгээс илүү байхыг хориглоно.</p> <p>33.8.Нэг жилд нэг хуулийн этгээдээс авах хандивын дээд хэмжээ нь нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тавь дахин нэмэгдүүлсэн үнийн дүнгээс илүү байхыг хориглоно.</p>
--	--	---

		<p>33.9.Хуулийн этгээдийн намд өгсөн хандивын хэмжээг уг хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн хараат болон охин компани, салбар, төлөөлөгчийн газрын өгсөн хандивын нийлбэр дүнгээр тооцно. Намд өгсөн хандивын хэмжээг мөнгөн болон мөнгөн бус хандивын нийлбэр дүнгээр тооцно.</p> <p>33.10.Хандивлагч намын салбар болон бүтцийн нэгжид нэр заан өгсөн хандивыг тухайн зориулалтын дагуу захиран зарцуулна.</p> <p>33.11.Намын харьяа байгууллага нь энэ хуулийн 34.6, 34.7-д хориглосон этгээдээс хандив авахыг хориглоно.</p> <p>33.12.Нэг хуулийн этгээд эсхүл иргэнээс намд болон тухайн намын харьяа байгууллагад өгөх нийт хандив нь энэ хуулийн 33.7, 33.8-д зааснаас илүүгүй байна.</p> <p>33.13.Намын харьяа байгууллагад өгөх байгууллага нь санхүүгийн тайлангаа энэ хуулийн Зургадугаар бүлэгт заасан шаардлагын дагуу гаргаж тухайн намд болон сонгуулийн төв байгууллагад хүргүүлнэ.</p> <p>34 дүгээр зүйл.Хандивтай холбогдуулан хүлээх үүрэг, хориглох зүйл</p> <p>34.1.Нам дараах хандив өгсөн иргэний овог, нэр эсхүл хуулийн этгээдийн нэр, хандивын хэмжээ, хандивыг хүлээн авсан огноог цахим хуудастаа хайлт хийх боломжтой нээлттэй өгөгдлийн санд улирал татам байршуулж, сонгуулийн төв байгууллагад хүргүүлэх бөгөөд уул мэдээллийг намын санхүүгийн тайланд тусгайлан заана.</p> <p>34.1.1.нэг жилд нийлбэр дүнгээр нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх эсхүл түүнээс дээш төгрөгийн хандив өгсөн;</p> <p>34.1.2.нэг жилд нийлбэр дүнгээр нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх эсхүл түүнээс дээш төгрөгийн үнийн дүнтэй мөнгөн бус хандив.</p> <p>34.2.Сонгуулийн төв байгууллага энэ хуулийн 34.1-д заасан мэдээллийг хүлээн авснаас</p>
--	--	--

	<p>хойш ажлын таван өдрийн дотор цахим хуудаастаа нийтэлж, ил тод, нээлттэй байлгана. Иргэн, хуулийн этгээд энэ хуульд тусгасан хандивын дээд хэмжээнд багтаан нэгээс дээш удаа хандив өгсөн бол хандивын дүнг өмнөх хандивын дүн, хүлээн авсан огнооны хамт мэдээлнэ.</p> <p>34.3.Нам энэ хуулийн 34.1-д заасан мэдээллийг нээлттэй өгөгдлийн санд улирал тутамд байршуулаагүй эсхүл сонгуулийн төв байгууллагад хүргүүлээгүй бол тухайн улирлын хамаарах хагас жилийн төрийн санхүүжилтийг олгохгүй.</p> <p>34.4.Нэг жилд нийлбэр дүнгээр нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг хоёр дахин нэмэгдүүлснээс бага хандивыг намын санхүүгийн тайланд тусгана.</p> <p>34.5.Нам хандивтай холбогдуулан дараах үүрэг хүлээнэ:</p> <p>34.5.1.хандивлагч хандив өгөх эрхтэй эсэхийг хуулийн дагуу тодорхойлох;</p> <p>34.5.2.хандивлагчийн нэр, хаягийн талаар бүртгэл хөтлөх;</p> <p>34.5.3.энэ хуулийн 34.6, 34.7-д хориглосон этгээдээс хандив өгсөн бол хандивыг хүлээн авснаас хойш ажлын таван өдрийн дотор тухайн хандивлагч болон сонгуулийн төв байгууллагад энэ тухай мэдэгдэж, хандивыг сонгуулийн төв байгууллагад шилжүүлэх;</p> <p>34.5.4.нэр хаяг нь тодорхойгүй, буцаах боломжгүй хандивыг хүлээн авснаас хойш 10 хоногийн дотор сонгуулийн төв байгууллагад мэдэгдэж, сонгуулийн төв байгууллагад шилжүүлэх;</p> <p>34.5.5.хандив болон хандивлагчийн мэдээллийг санхүүгийн тайланд тусгаж, сонгуулийн төв байгууллагад мэдэгдэх, сонгуулийн төв байгууллагын шаардсан нэмэлт мэдээллийг тухай бүр гаргаж өгөх;</p> <p>34.5.6.энэ хуульд заасан бусад.</p> <p>34.6.Нам дараах этгээдээс хандив авахыг хориглоно:</p>
--	---

		<p>34.6.1.гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн;</p> <p>34.6.2.гадаад улс буюу гадаад улсын төрийн байгууллага, нам, хуулийн этгээд, олон улсын байгууллага, гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж;</p> <p>34.6.3.төрийн байгууллага болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага;</p> <p>34.6.4.үйлдвэрчний эвлэл, шашны болон бусад төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоо;</p> <p>34.6.5.төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, тэдгээрийн захирал, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, бусад удирдах албан тушаалтан;</p> <p>34.6.6.арван найман нас хүрээгүй Монгол Улсын иргэн;</p> <p>34.6.7.Монгол Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн бүлэг, намын бодлогын судалгааны байгууллага, намын харьяа байгууллага;</p> <p>34.6.8.байгуулагдаад нэг жил болоогүй хуулийн этгээд;</p> <p>34.6.9.тодорхой нэр, хаяггүй этгээд эсхүл нэр нь тодорхойгүй гуравдагч этгээдийн хандивыг дамжуулж буй нь илэрхий этгээд;</p> <p>34.6.10.өөртөө эсхүл бусдад давуу байдал бий болгох зорилгоор хандив өгч буй этгээд;</p> <p>34.6.11.бусад иргэн, хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс мөнгөн болон мөнгөн бус хандивыг намд өгч буй иргэн, хуулийн этгээд;</p> <p>34.6.12.дампуурсан хуулийн этгээд;</p> <p>34.6.13.шүүхээр тогтоогдсон болон татвар, нийгмийн даатгалын хугацаа хэтэрсэн өр, төлбөртэй болох нь илэрхий хуулийн этгээд;</p> <p>34.6.14.хуулиар хориглосон бусад этгээд.</p>
--	--	--

		<p>34.7.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаанд оролцож гэрээ байгуулсан иргэн, хуулийн этгээд тухайн гэрээний хугацаанд эсхүл уул гэрээ дуусгавар болсноос хойш 4 жилийн хугацаанд намд хандив өгөхийг, эсхүл нам уул хугацаанд эдгээр иргэн, хуулийн этгээдээс хандив авахыг хориглоно.</p> <p>34.8.Иргэн, хуулийн этгээд намд хандив өгсөн өдрөөс хойш 4 жилийн хугацаанд төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаанд оролцох, гэрээ байгуулахыг хориглоно.</p> <p>34.9.Иргэдийн улс төрийн боловсрол, ардчилал, хүний эрх, эрх чөлөөг дэмжих эсхүл тухайн намыг ардчилсан зарчмын дагуу бэхжүүлэх зорилгоор хамтарч ажиллах хүрээнд олон улсын болон гадаад улсын байгууллагатай хамтран зохион байгуулах арга хэмжээ, хэрэгжүүлэх төслийн санхүүжилт энэ хуулийн 34.6.2-т хамаарахгүй.</p> <p>34.10.Хандивлагч өөртөө, бусдад давуу байдал бий болгох зорилгоор хандив өгөхийг хориглоно.</p> <p>34.11.Намд хандив өгснийхөө төлөө хандивлагч нь өөртөө болон бусдад аливаа давуу байдал олгохыг болон намын дотоод асуудлыг ардчилсан бус зарчмаар шийдвэрлэхийг шаардах, шахалт үзүүлэхийг хориглоно.</p> <p>34.12.Хандивлагч нь намд хандив өгөхдөө бусад этгээдийн нэр, хаяг, мэдээллийг ашиглахыг хориглоно.</p> <p>34.13.Иргэн, хуулийн этгээд нь бусад иргэн, хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс мөнгөн болон мөнгөн бус хандивыг намд өгөхийг хориглоно.</p>
--	--	--

		<p>35 дугаар зүйл. Намын өөрийн хөрөнгө, түүнээс олсон орлого, зээл</p> <p>35.1. Нам нь тухайн намтай холбоотой хэвлэл, сурталчилгааны материал болон өөрийн хөрөнгийг захиран зарцуулах замаар орлого олж болно.</p> <p>35.2. Энэ хуулийн 35.1-д зааснаас өөр аж ахуйн үйл ажиллагаанаас орлого олохыг хориглоно.</p> <p>35.3. Энэ хуулийн 35.1-д заасан худалдан борлуулах үнэ зах зээлийн дундаж ханшаас их байвал түүнийг намд өгсөн хандивт тооцох бөгөөд түүний хэмжээ энэ хуулийн 35.8, 35.9-т зааснаас илүүгүй байна.</p> <p>35.4. Намын нэг жилд өөрийн хөрөнгө, түүнээс олсон орлого нь тухайн намд олгосон төрийн санхүүжилтийн 25 хувиас ихгүй байна.</p> <p>35.5. Нам нь зээлийн гэрээний үндсэн дээр зээл авч болно.</p> <p>35.6. Банк намд олгосон зээлийг чөлөөлөхийг хориглоно.</p> <p>35.7. Зах зээлийн дундаж хүүгээс бага хүүгээр, хүүгүйгээр эсхүл хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр зээл авсан тохиолдолд тухайн зээлийг намд өгсөн хандивт тооцно.</p> <p>35.8. Зээлийг гуравдагч этгээд төлсөн тохиолдолд тухайн төлбөрийг хандивт тооцно.</p>
--	--	---

2.2. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгээ тогтоосон байдал

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд уг хуулийн төслийн зүйл, заалтад бүхэлд нь дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцов.

2.3. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгээ тогтоосон байдал

“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд уг хуулийн төслийн зүйл, заалтад бүхэлд нь дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцсон. /Хуулийн төсөл 7 бүлэг, 45 зүйлтэй./

2.5. “Зардал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төслөөр нам болон төрийн байгууллага, сонгуулийн төв байгууллага, улсын дээд шүүхэд чиг үүрэг нэмэгдэж байгаа бөгөөд нам болон төрийн байгууллага өөрийн дотоод зохион байгуулалтын хувьд хэрэгжүүлэх боломжтой юм. Тухайлбал

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа Улс төрийн намын тухай хууль	Хуулийн төсөлд тусгагдсан байдал
Намын чиг үүрэг	
Ийм чиг үүрэг байхгүй	<p>9 дүгээр зүйл.Намын үйл ажиллагааг цахимаар явуулах, ил тод байдлыг хангах</p> <p>9.1.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол намын үйл ажиллагааг ил тод, нээлттэй явуулна.</p> <p>9.2.Нам өөрийн дүрэм, хөтөлбөр, бусад журам, санхүүгийн тайлан болон үйл ажиллагааны товч тайланг ил тод, нээлттэй байлгаж, нийтэд тогтмол мэдээлэх, мэдээлэл авах боломжоор хангана.</p> <p>9.3.Нам өөрийн бүх шатны байгууллагын хуралдаан, санал хураалт, сургалт, зөвлөгөөн, гишүүн элсүүлэх, гишүүний татвар хураах, хандив цуглуулах болон бусад ажиллагаа, нийгэмд болон гишүүдэд чиглэсэн арга хэмжээг цахимаар явуулж болно. Ингэхдээ сонгуулийн төв байгууллагаар баталгаажсан программ хангамжийг ашиглана.</p> <p>9.4.Цахим хуралдаан, санал хураалтын үр дүнд гарсан шийдвэрийг хүчинтэйд тооцно. Нам цахим хуралдаан, санал хураалтыг зохион байгуулахдаа цахим системийн бүрэн бүтэн, нууцлагдсан, хүртээмжтэй байдлыг хангах боломжит арга хэмжээг авах бөгөөд нууц санал хураалтыг цахимаар явуулсан тохиолдолд түүний нууцлалыг алдагдуулахгүй.</p> <p>9.5.Нам албан ёсоор нийтэд зарласан цахим хуудас, нийгмийн сүлжээний хаягтай</p>

	<p>бол тэдгээрийг Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, сонгуулийн төв байгууллагад бүртгүүлнэ.</p> <p>9.6.Нам цахим хуудастаа дараах баримт бичиг, мэдээллийг ил тод байршуулж, тухай бүр шинэчилнэ:</p> <p>9.6.1.намын бүтэн болон товчилсон нэр, бэлгэ тэмдэг;</p> <p>9.6.2.намын дүрэм;</p> <p>9.6.3.намын хөтөлбөр;</p> <p>9.6.4.намын гүйцэтгэх төв байгууллага оршин байгаа хаяг;</p> <p>9.6.5.намын дарга, ерөнхий нарийн бичгийн дарга, санхүүгийн асуудал хариуцсан удирдах ажилтны овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр;</p> <p>9.6.6.намын удирдах дээд байгууллага эсхүл төлөөллийн төв байгууллагатай бол төлөөллийн төв байгууллага, гүйцэтгэх төв байгууллага, хяналтын төв байгууллагын дарга, гишүүний овог, эцэг /эх/-ийн болон өөрийн нэр;</p> <p>9.6.7.намын утасны дугаар, цахим шуудангийн хаяг;</p> <p>9.6.8.намын гишүүний тоо;</p> <p>9.6.9.намын санхүүгийн тайлан;</p> <p>9.6.10.намын үйл ажиллагааны товч тайлан;</p> <p>9.6.11.намын аймаг, сум, нийслэл, дүүрэг дэх салбар нэгжийн даргын овог, эцэг /эх/-ийн болон өөрийн нэр;</p> <p>9.6.12.намын бүтэц, зохион байгуулалт;</p> <p>9.6.13.намын үйл ажиллагааны мэдээлэл;</p> <p>9.6.14.бусад мэдээлэл.</p>
--	--

	<p>9.7.Намын дансанд хүлээж авсан хандивын болон бусад мэдээллийг Шилэн дансны тухай хуульд заасны дагуу намын цахим хуудаст байршуулна. Хандивлагчдыг мэдээлэхдээ хувь хүний хуулиар хамгаалбал зохих мэдээллээс бусад мэдээллийг ил тод мэдээлнэ.</p> <p>9.8.Нам жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд аудит хийж, жил бүрийн нэгдүгээр улиралд багтаан цахим хуудастаа байршуулж олон нийт, гишүүд, дэмжигчдэдээ нээлттэй танилцуулж байна.</p> <p>9.9.Нам энэ хуулийн 9.6.1-9.6.7-д заасан баримт бичиг, мэдээлэлд өөрчлөлт орсноос хойш 30 хоногийн дотор сонгуулийн төв байгууллагад хүргүүлнэ.</p> <p>9.10.Сонгуулийн төв байгууллагын цахим хуудаст намын цахим хуудас, нийгмийн сүлжээний хаяг, энэ хуулийн 9.6.1-9.6.7-д заасан намын баримт бичиг, мэдээллийг байршуулж, тухай бүр шинэчилнэ.</p>
Сонгуулийн төв байгууллага, Улсын дээд шүүх	
<p>9 дүгээр зүйл.Намыг улсын бүртгэлд бүртгэх Хэвлэх</p> <p>9.1.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн14.1-д заасны дагуу тухайн нам үүсгэн байгуулагдсан өдрөөсөө хойш ажлын 10 хоногт багтаан бүртгэх байгууллагаас баталсан маягтын дагуу бүртгүүлэх өргөдлөө Улсын дээд шүүхэд гаргана.</p> <p><u>/Энэ хэсэгт 2015 оны 1 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/</u></p> <p><u>/Энэ хэсэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./</u></p> <p>9.2.Бүртгүүлэх өргөдөлд Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 14.2-т заасан мэдээллийг тусгана.</p> <p><u>/Энэ хэсэгт 2015 оны 1 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/</u></p> <p><u>/Энэ хэсэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./</u></p>	<p>12 дугаар зүйл.Намыг бүртгүүлэх өргөдөл</p> <p>12.1.Энэ хуулийн 11.3.4-д заасан намын даргаар сонгогдсон гишүүн эсхүл түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нам үүсгэн байгуулагдсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор намыг бүртгүүлэх өргөдлийг энэ хуулийн 12.3-т заасан баримт бичгийн хамт сонгуулийн төв байгууллагад бичгээр хүргүүлнэ.</p> <p>12.2.Намыг бүртгүүлэх өргөдлийг сонгуулийн төв байгууллагын баталсан маягтын дагуу гаргаж, дараах мэдээллийг тусгах бөгөөд өргөдөл гаргагч гарын үсэг зурна:</p> <p>12.2.1.өргөдөл гаргасан он, сар, өдөр;</p> <p>12.2.2.намын нэр;</p>

<p>9.3.Нам нь Улсын дээд шүүхэд бүртгүүлэхдээ Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 16.1-д зааснаас гадна дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ: /Энэ хэсэгт 2015 оны 1 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/ /Энэ хэсэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./</p> <p>9.3.1.намыг бүртгүүлэхийг хүссэн намын даргын гарын үсэг бүхий өргөдөл; 9.3.2.намын нэр, бэлгэдэл, далбаа; 9.3.3.намын дүрэм; 9.3.4.намын мөрийн хөтөлбөр; 9.3.5.намын гүйцэтгэх байгууллага байнга оршин байгаа хууль ёсны хаяг; 9.3.6.засаг захиргааны нэгж буюу аймгуудын гуравны нэгд намын байгууллага байгуулсан тухай шийдвэр, тэдгээрийн оршин байгаа хууль ёсны хаяг; /Энэ заалтыг 2005 оны 2 дугаар сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/</p> <p>9.3.7.намын 801-ээс доошгүй гишүүний бүртгэл /овог, эцгийн болон өөрийн нэр, иргэний бүртгэлийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, гарын үсэг/; /Энэ заалтад 2022 оны 6 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./</p> <p>9.3.8.намын санхүүгийн асуудал эрхэлсэн эрх бүхий удирдах ажилтан /менежер, ерөнхий нягтлан бодох/-ны бүртгэл /овог, эцгийн болон өөрийн нэр, иргэний бүртгэлийн дугаар, оршин суугаа газрын болон гэрийн хаяг, гарын үсэг/ /Энэ заалтад 2022 оны 6 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./</p> <p>9.3.9.намын хөрөнгийн мэдээ; 9.3.10.хуульд заасан бусад баримт бичиг.</p> <p>9.4.Улсын дээд шүүх намыг бүртгүүлэх хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш энэ хуулийн 6; 9.2- 9.3-т заасан зүйлийг нягтлан үзэж, ажлын 30 хоногийн</p>	<p>12.2.3.намын гүйцэтгэх төв байгууллагын хаяг; 12.2.4.намын үүсгэн байгуулагчийн талаарх мэдээлэл; 12.2.5.өргөдөл гаргагчийн талаарх мэдээлэл.</p> <p>12.3.Намыг бүртгүүлэх өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:</p> <p>12.3.1.нам үүсгэн байгуулах тухай шийдвэр, уг шийдвэрт хуралдаан даргалагч эсхүл тэргүүлэгчид гарын үсэг зурсан байна; 12.3.2.намын бүтэн болон товчилсон нэрийн бичвэр, намын нэр, бэлгэдэл, далбааны зургийг тайлбарын хамт; 12.3.3.намын дүрэм; 12.3.4.намын хөтөлбөр; 12.3.5.намын гүйцэтгэх төв байгууллага оршин байгаа хаягийн нотлох баримт; 12.3.6.намын 801-ээс доошгүй гишүүний бүртгэл /овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, утасны дугаар, цахим шуудангийн хаяг, гарын үсэг/; 12.3.7.намын санхүүгийн асуудал хариуцсан ажилтны бүртгэл /овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, утасны дугаар, цахим шуудангийн хаяг, гарын үсэг, иргэний үнэмлэхийн хуулбар/; 12.3.8.намын хөрөнгийн жагсаалт, намд өгсөн хандивын жагсаалт, намыг үүсгэн байгуулахтай холбогдон гарсан зардлын эх үүсвэр зэргийг тусгасан намын хөрөнгийн мэдээ; 12.3.9.нам үүсгэн байгуулах хурлын тов, байршлыг энэ хуулийн 11.2-т заасны дагуу мэдэгдэж, зарласан тухай баримт;</p>
---	--

<p>дотор тухайн намыг улсын бүртгэлд бүртгэж гэрчилгээ олгох бөгөөд энэ тухай нийтэд мэдээлнэ.</p> <p>9.5.Улсын дээд шүүх намыг бүртгэхдээ энэ хуулийн 9.3-т болон холбогдох хуульд зааснаас бусад баримт бичиг шаардахыг хориглоно.</p> <p>9.6.Хуульд заасан шаардлагыг хангаж улсын бүртгэлд бүртгүүлснээр нам үйл ажиллагаагаа Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт явуулах эрхтэй.</p>	<p style="text-align: center;">12.3.10.шаардлагатай тохиолдолд итгэмжлэл.</p> <p>12.4.Энэ хуулийн 12.3.8-д заасан намын хөрөнгийн мэдээнд намыг бүртгүүлэх өргөдөл гаргахаас өмнө тухайн намын аль нэг үүсгэн байгуулагчийн нэр дээр банкны түр данс нээж намын хөдлөх болон үл хөдлөх хөрөнгө, мөнгөн болон мөнгөн бус хөрөнгө, гишүүний татвар, хандив, намыг үүсгэн байгуулахтай холбогдсон зардлыг тусгаж тайлагнана.</p> <p>12.5.Хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас энэ хуулийн 12.1-д заасан хугацааг хэтрүүлсэн тохиолдолд уг хугацаа дууссанаас хойш 30 хоногийн дотор намыг бүртгүүлэх өргөдлийг энэ хуулийн 12.3-т заасан баримт бичгийг хамт сонгуулийн төв байгууллагад хүргүүлж болно.</p> <p style="text-align: center;">13 дугаар зүйл.Намыг бүртгүүлэх өргөдөл, баримт бичгийг нягтлан шалгах</p> <p>13.1.Сонгуулийн төв байгууллага нь намыг бүртгүүлэх өргөдлийг хүлээн авснаас хойш 21 хоногийн дотор тухайн өргөдөл, дагалдах баримт бичгийг бүрэн гүйцэд эсэхийг нягтлан шалгана.</p> <p>13.2.Сонгуулийн төв байгууллага нь өргөдөл, бичиг баримтад дараах зөрчил илэрсэн тохиолдолд 30 хоногийн дотор уул зөрчлийг арилгаж, нэмэлт мэдээллийг ирүүлэх тухай өргөдөл гаргагчид мэдэгдэнэ:</p> <p style="padding-left: 40px;">13.2.1.энэ хуулийн 12.3-т заасан баримт бичгийн бүрдэл дутуу;</p> <p style="padding-left: 40px;">13.2.2.намын дүрэм нь энэ хуулийн 15.2-т заасан хэлбэрийн шаардлагыг хангаагүй;</p> <p style="padding-left: 40px;">13.2.3.гишүүдийн тоо нь энэ хуулийн 12.3.6-д заасан тоонд хүрээгүй, бүртгэлд орсон гишүүн нь өөр намын харьяалалтай эсхүл өөр хүн төлөөлсөн;</p> <p style="padding-left: 40px;">13.2.4.намын бүтэн нэр, товчилсон нэр, бэлгэдэл, далбаа энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангаагүй.</p>
---	---

	<p>13.3.Сонгуулийн төв байгууллага намыг бүртгүүлэх өргөдөл, баримт бичгийг хүлээн авч, нягтлан шалгахдаа энэ хуулийн 12.3-т болон хуульд зааснаас бусад баримт бичиг шаардахыг хориглоно.</p> <p>13.4.Сонгуулийн төв байгууллага намыг бүртгүүлэх өргөдөл, холбогдох баримтыг хүлээн авч, энэ хуулийн 13.1, 13.2-т заасан хугацаанд нягтлан шалгаж дуусгаснаас хойш ажлын таван өдрийн дотор Улсын дээд шүүхэд хүргүүлнэ. Улсын дээд шүүх намыг бүртгэх эсэхийг шийдвэрлэнэ.</p> <p>13.5.Намын бүртгэлийн жагсаалт, бүртгэлийн хувийн хэрэг, холбогдох мэдээллийг Сонгуулийн төв байгууллага эрхлэн хариуцна.</p> <p>13.6.Нам хуулийн этгээд болох хувьдаа оршин байх албан ёсны хаяг, хөрөнгө түүний өөрчлөлттэй холбоотой бүртгэлийг холбогдох шийдвэр гарснаас хойш 60 хоногийн дотор Сонгуулийн төв байгууллагад бүртгүүлнэ.</p>

Иймд хуульд заасан чиг үүргийг Улсн дээд шүүх болон Сонгуулийн ерөнхий хороо одоо байгаа бүтэц төсвийн хүрээнд нэмэлт зардалгүйгээр хариуцах боломжтой.

ГУРАВ. ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараахь байдлаар харуулав.

№	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн холбогдох заалтууд	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх.

2	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн бүхэлдээ	төсөл	Ойлгомжтой байдлыг судлах, ингэхдээ хууль тогтоомжийн тухай хууль болон аргачлалд заасан асуулгаар хуулийн төслийг шалгах.
3	Харилцан уялдаа	Хуулийн бүхэлдээ	төсөл	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог хууль болон аргачлалд заасан асуулгуудаар шалгах.

3.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслөөр хуулийн зорилт, зохицуулах харилцааг нарийвчлан тогтоох, алдаа хийдэлгүйгээр зөв тодорхойлж зохицуулах хүрээнд бүхэлд нь дүн шинжилгээ хийсэн байдал

Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь 7 бүлэгтэй байна.

Хуулийн төслийн нэгдүгээр бүлэгт хуулийн зорилт, хуулийн үйлчлэх хүрээ, нэр томъёоны тодорхойлолт, улс төрийн намын эрх, үүрэг, намд эвлэлдэн нэгдэх иргэний эрх, намын дотоод зохион байгуулалт ардчилсан байх, нам цахим орчинд үйл ажиллагаа явуулах, намын үйл ажиллагаанд хориглох зүйлийг;

Хуулийн төслийн зорилтод Монгол Улсын иргэний эвлэлдэн нэгдэх эрхийг хангах зорилгоор улс төрийн нам байгуулах, намын бүртгэлд бүртгэх, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, намын бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журам, хяналт, санхүүжилт, хариуцлагын эрх зүйн үндсийг тогтоож, үүнтэй холбогдон үүсэх харилцааг;

Хуулийн төслийн хоёрдугаар бүлэгт улс төрийн намыг үүсгэх байгуулах, бүртгүүлэх, сонгуулийн төв байгууллагын уламжилсанаар Улсын дээд шүүх улс төрийн намыг бүртгэх, бүртгэхээс татгалзах талаар;

Хуулийн төслийн гуравдугаар бүлэгт намын бүтэц зохион байгуулалтыг дэлхийн чиг хандлага, дотоод ардчилал, хүний эрх, жендерийн тэгш эрхийг хангах зарчмуудын дагуу уян хатан бүтэцтэй, хүний эрхийг дээдэлсэн, гишүүдийн оролцоо, эмэгтэйчүүд, залуучууд, ахмад үе, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд зэрэг нийгмийн сонирхлын бүлгүүдийн оролцоог дэмжсэн, бодлогын нам болж ажиллах талаар;

Хуулийн төслийн дөрөвдүгээр бүлэгт намын үйл ажиллагааг идэвхгүйд тооцох, өөрчлөн байгуулах, намын үйл ажиллагааг зогсоох, намыг тараах асуудлыг;

Хуулийн төслийн тавдугаар бүлэгт улс төрийн намуудад төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх нөхцөл шалгуур, түүний мөнгөн болон мөнгөн бус хэмжээ,

хуваарилалт, шилэн санхүүжилтийн зарчим, зарцуулалтын зориулалт гишүүний татвар, хандив, намын өөрийн хөрөнгө, түүнээс олсон орлогыг нарийвчлан тусгахаар;

Хуулийн төслийн зургадугаар бүлэгт намууд санхүүгийн тайлан гаргах, тайланг мэдүүлэх, аудит хийлгэх, сонгуулийн төв байгууллага тайланг нягтлан шалгах, нийтэд мэдээлэх, улмаар намын тайлантай холбоотой алдаа зөрчилд хариуцлага тооцох, 7 дугаар бүлэгт Улсын Их Хуралд суудал бүхий намуудын эрх, хууль хүчин төгөлдөр болох зохицуулалтын талаар тусгасан байна.

Намуудын төлөвшилтийг дэмжсэн, институцыг хангасан, улс төрийн намуудын нийгэмд гүйцэтгэх үүргийг нэмэгдүүлэх, цөөнхийн явцуу бүлэглэл бус, улс орны нийтлэг ашгийн төлөө үйл ажиллагаа явуулдаг, нийгмийн өргөн давхаргын төлөөлөл бүхий бодлогын нам болж, намд итгэх иргэдийн итгэлийг дээшлүүлэх, төрийн бодлого, шийдвэр гаргах явцад ард иргэдийн шууд оролцоо нэмэгдүүлэх, улс төрийн намуудад өрсөлдөөний ижил нөхцөл бий болгож, авлигын түвшин бууруулах зорилгын хүрээнд Монгол Улсын иргэний эвлэлдэн нэгдэх эрхийг хангах зорилгоор улс төрийн намыг үүсгэн байгуулах, намын бүртгэлд бүртгэх, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, намын бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журам, хяналт, санхүүжилт, хариуцлагын эрх зүйн үндсийг тогтоох суурь зохицуулалт, суурь үзэл баримтлалд нь нийцүүлэн хуулийн төслийн зорилтыг хангах хүрээнд тодорхой зохицуулсан байна.

3.2. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Хуулийн төсөл нь хуулийг хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдүүдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон байна.

3.4. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Тус шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд “Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” гэсэн шалгах хэрэгслээр хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг судлан, хуулийн төслийн дотоод болон бусад хуультай уялдах уялдаа холбоог сайжруулах юм. Түүнчлэн хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд заасан дараах асуудлыг тодорхойлох байдлаар хуулийн төслийн харилцан уялдаатай байдлыг үнэллээ.

	Шалгах асуултууд	
1	Төслийн зохицуулалт тухайн тогтоолын зорилттой нийцэж байгаа эсэх?	Нийцэж байна.
2	Хуулийн төслийн хууль тогтоомж гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх?	нийцэж байгаа
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх?	нийцэж байгаа
4	Хуулийн төслийн зүйл заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх?	Зөрчилдсөн зүйл заалт байхгүй.

5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх?	Бусад хуулийн зүйл заалттай давхардсан зүйл байхгүй.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх?	Нам, сонгуулийн төв байгууллага, Улсын дээд шүү
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх?	Орхигдуулсан зохицуулалт байхгүй, холбогдох хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулахыг даалгасан.
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх?	Чиг үүрэг давхардуулсан зүйл байхгүй
9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх	Боломжгүй
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх	Намын гишүүний татварыг зохих журмын дагуу
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх?	Тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой асуудал үүсгэхгүй.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх?	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулаагүй. эерэг үр дагавар бүхий зохицуулалттай.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендерийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх?	байхгүй.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх?	Байхгүй
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх?	Байхгүй
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх?	Тодорхой тусгасан.

Түүнчлэн энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дараах заалтад заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд хариулт өгөх замаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага
--

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Шаардлагыг хангасан. Уялдсан байгаа.
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Тухайн асуудлыг зохицуулах нийгмийн харилцааг бүрэн тусгаж өгөөгүй, зарим асуудлыг засгийн газар үүрэг өгөх байдлаар шилжүүлж зохицуулсан байна.
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Шаардлага хангасан
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Шаардлага хангасан
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлага хангасан
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Боловсруулсан

29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Шаардлага хангасан
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Шаардлага хангасан
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан

Тав.Үр дүн, зөвлөмж

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд сонгон авсан практикт хэрэгжих боломж, хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал, зардлын шалгуур үзүүлэлтээр хуулийн төсөлд тусгагдсан агуулгаар үр нөлөө гарна гэж үнэлсэн.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу үнэлэхэд төсөл нь практикт хэрэгжих боломжтой, хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц, нэмэлт зардал гарахгүй үр өгөөжтэй байдлаар боловсруулагдсан байна.

---oOo---